

זמני השבת (ת"א):

כניסת השבת: 17:15

יציאת השבת: 18:11

כ"ח שבט תשע"ז

גיליון מס' 306

שאל אביר ויגדר

שאלות ותשובות על הפרשה

עונג שבת

1. "נעשה ונשמע!"

כאשר הקב"ה שאל את בניי, אם ברצונם לקבל את התורה הם ענו: "המחויבות העיקרית שלנו היא לקיים את המצוות. ודאי שנשאף גם להבין את המשמעות הרוחנית הטמונה בהן, אבל גם אם לא נצליח בכך, נמשיך לקיים את המצוות באותה תחושה של מחויבות!" זוהי העוצמה הטמונה ב"נעשה ונשמע" וזוהי גם העוצמה של העם היהודי! מובן שקיום המצווה, עם תחושה של התחברות והבנה, היא השילוב האידיאלי, לכך כולנו שואפים. אך השאלה היא, מה ראשון בסדר העדיפויות שלנו. "כיצד אתה מרגיש עם זה?" זו איננה שאלה יהודית. "מה אתה עושה לגבי זה?" זו השאלה של היהדות!

הפרשה פותחת במילים "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" – ניתן להבין זאת גם במובן של "בתוכם" – לתוך הפנים שלהם. הזוהר הקדוש מסביר, שהרעיונות הנשגבים של מעמד הר סיני, חייבים להיות מופנמים לתוכנו ולהיטמע עמוק בתודעתנו. בכל פעם שאנו חווים רגע של השראה או בהירות רוחנית, עלינו לתרגם את האנרגיה הזו לפעילות מעשית ויומיומית. התוקף האמיתי של כל חוויה דתית מצוי בתוצאה שלה ובהשלכותיה על האדם. אם אותו אדם הופך לאיש טוב יותר, גדול יותר מבחינה רוחנית, הרי שהחוויה אכן הייתה משמעותית. התורה אומרת לנו, שבאופן כזה, אנו יכולים וצריכים להביא את ההתרוממות הגדולה של מעמד הר סיני אל תוך חיינו השגרתיים והיומיומיים.

הרב שרגא סימונס/אש התורה

ה' מזמן לפונדק אדם שרצח בשוגג ואדם שהרג במזיד שלא היו שם עדים שיעידו בדבר, הרוצח במזיד שלא נענש יושב תחת הסולם, והרוצח בשגגה שלא ברח לעיר מקלט עולה על הסולם ונופל בלי כוונה על הרוצח במזיד, ואז הרוצח במזיד בא על עונשו ומת והרוצח בשגגה בורח לעיר מקלט.

7. מה ההבדל בין "מות יומת" במכה אביו ואימו לבין "מות יומת" במקלל אביו ואימו? (כ"א; ט"ו, י"ז רש"י) מכה אביו ואימו ימות בחנק, מקלל אביו ואימו ימות בסקילה.

8. אדם היכה את חברו וחברו נפל למשכב שמבטלו ממלאכתו, מה דין המכה? (כ"א, י"ט) אם חברו יקום ויתהלך בכוחו- המכה

פטור מעונש, אך צריך לשלם לו: א. "רק שבתו יתן"- ישלם על ביטולו ממלאכה. ב. "ורפא ירפא"- ישלם שכר הרופא.

9. "עין תחת עין, שן תחת שן..." האם מדובר בנטילת איבר ממש? (כ"א, כ"ד רש"י) לא מדובר בנטילת איבר ממש, אלא משלם דמי האיבר כמה שפחתו דמיו להימכר בשוק, שלולא הפציעה היה נמכר בדמים מרובים.

10. מהו שור תם ומהו שור מועד? (כ"א, כ"ח-כ"ט רש"י) שור תם- שנגח בפעם הראשונה. שור מועד- שנגח שלוש פעמים.

1. מדוע אמר ה' למשה "אלה המשפטים אשר תשים לפניהם" ולא אשר תלמד את בניי? (כ"א, א' רש"י) כדי שלא יעלה בדעתו של משה ללמד את ההלכות 2-3 פעמים עד שישננו זאת בע"פ, אלא ילמד את טעמי ודקדוקי המצוות עד שיבינו היטב, כשולחן הערוך ומוכן לפני האדם.

2. "כי תקנה עבד עברי"- באילו מקרים יהודי נמכר לעבד? (כ"א, ב' רש"י) א. אדם נמכר בגנבתו, שגנב ואין לו להחזיר את הגנבה, בית דין מוכרים אותו לעבד, ואת הכסף הזה מחזירים לבעלים. ב. אדם עני שמכר את עצמו לעבד מפני דחקו.

3. מתי עבד עברי יוצא לחופשי? (כ"א, ב') שש שנים יעבוד ובשנה השביעית יצא לחופשי.

4. אם העבד לא רוצה לצאת לחופשי בשנה השביעית מה דינו? (כ"א, ה'-ו') האדון לוקח אותו לבית הדין, ושם אדונו רוצע את אחזו הימנית במרצע ליד הדלת בצד המזוזה בפני ביה"ד, והוא נשאר עבדו לעולם (עד שנת היובל).

5. אדם שהרג בשגגה- מה דינו? (כ"א, י"ג) רוצח בשגגה בורח לעיר מקלט ונשאר שם עד המשפט שיעשו לו, או עד מות הכהן הגדול, מה שקורה קודם.

6. "והאלוהים אינה לידו" את מי מזמן ה' ומדוע? (כ"א, י"ג רש"י)

לא להתבייש

לפני שנים, עוד בזמנים שהיו מפקידים מטבעות זהב בבנקים, מנהל בנק אחד התחזק וקיבל על עצמו לברך על כל דבר מאכל הנכנס לפיו. בכיסו הייתה מונחת כיפה ובכל פעם שאכל בירך על מאכלו.

ביום הראשון כשהגיע אל הבנק הכין לו קפה, אך התבייש לחבוש את כיפה ולברך. עברו כמה שעות ומנהל הבנק צמא למים, אך הבושה מהחברים בבנק מנעה ממנו לברך. ה"מה יגידו" חלחל עמוק והוא לא שתה.

לאחר כמה שעות הגיע עשיר גדול עם קופסה מלאה במטבעות זהב כדי להפקידם בבנק. כשנכנס, מעד העשיר וכל מטבעות הזהב התפזרו ברצפת הבנק. מיד כל פקידי הבנק התכופפו, רכנו וחפשו את מטבעות הזהב. עם חליפותיהם שכבו על הרצפה המלוכלכת ואספו כל מטבע.

את כל המחזה הזה ראה מנהל הבנק ותמה לעצמו: "בשביל מטבע זהב כולם משתטחים על הרצפה בלי בושה?! גם אני לא אתבייש!" מיד חבש את הכיפה לקח כוס מים וברך: "שהכל נהיה בדברו!" (הרב אליהו רבי) מידת הבושה נחשבת כסימן היכר מובהק של העם היהודי: "שלושה סימנים יש באומה זו, רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים... כל שיש בו שלושה סימנים הללו ראוי להידבק באומה זו" (יבמות עח:).

בעלי חיים אינם מכירים את מידת הבושה. גם בקרב אנשים פרימיטיביים רגש הבושה אינו מפותח דיו. ככל שעולה רמת ההשכלה והתבונה של האדם, גוברת בו גם מידת הבושה.

הבושה היא תופעה חיובית, דרכה ניתן להגיע לרמה מוסרית ובכך ליצור מחסומים מוסריים וקווים אדומים.

בזכות הבושה מסוגל האדם לנווט את דרכו למטרות טובות.

אך ישנה בושה הפוגעת באדם ומפריעה לו להתקדם בדרך הרצויה - "לא הביישן למד" (אבות ב', ו') - אם אדם אינו מבין, והוא מתבייש לשאול כדי שלא לגלות את בורותו, הרי, שבגלל בושה זו, הוא ימשיך להיות בור. גם אדם הנמנע מלקיים מצוה מסויימת מפאת לחץ חברתי, עלול להפסיד את המצוה. ע"י הבושה ניכר שהנך יהודי, אך בושה מלקיים מצוה, להתקדם בעבודת הבורא, היא בושה הגורמת לך להישאר כמו שאתה, ללא שום התקדמות.

אם המלך היה מצווה אותך לעשות עבורו שליחות, האם היית מתבייש או שהיית הולך ברחוב בגאווה ומספר לכולם שנבחרת מבין כולם לבצע את שליחות המלך? אנו שליחיו של מלך כל המלכים, אם הוא ציווה אותנו לקיים את רצונו, מה לנו להתבייש? ממי? וממה? אלה ההולכים נגד רצונו הם אלו הצריכים להתבייש, לא אתה, הזוכה לעשות את רצון המלך, אביך שבשמים.

חיזוק יומי

11. מה ההבדל בין "כי יפתח איש בור" לבין "כי יכרה איש בור"? (כ"א, ל"ג רש"י)

כי יפתח - בור שהיה קיים אך היה מכוסה וגילה אותו.

כי יכרה - יחפור בור חדש ולא יכסה אותו.

12. מהם תשלומי ארבעה וחמישה? (כ"א, ל"ז)

אדם שגנב שור וטבח או מכרו ישלם במקומו חמישה שוורים.

אדם שגנב שה וטבח או מכרו ישלם במקומו פי 4.

13. מדוע על השור ישלם יותר מהשה? (כ"א, ל"ז רש"י)

ר' יוחנן: הקב"ה חס על כבודם של ישראל, כיוון שהשור הולך ברגליו והגנב לא התבזה בנשיאתו, ישלם פי 5. אך

בשה הגנב התבזה בנשיאתו לכן ישלם רק פי 4.

ר' מאיר: את השור ביטל ממלאכתו לכן ישלם פי 5, ולא כן בשה כי הוא אינו מיועד למלאכה.

14. מהם תשלומי כפל? (כ"ב, ג')

אם אדם גנב משור עד חמור עד שה ונמצאה הגניבה בידו ישלם פי 2.

15. מהם נזקי המבעה והמבעיר? (כ"ב, ד'-ה')

המבעה - אדם ששלח בהמותיו (בעירו) לשדה חברו והם השחיתו את התבואה. המבעיר - אדם שהבעיר אש בתוך שדהו והאש התפשטה ושרפה בשדה חברו. בשני המקרים חייב לשלם

את הנזק שנגרם לחברו.
16. מהם ארבעת השומרים המוזכרים בפרשתנו? (כ"ו, ו'-י"ד)

א. שומר חינם. ב. שומר שכר. ג. שואל. ד. שוכר.

17. "וגר לא תונו" באיזו הונאה מדובר כאן? (כ"ב, כ' רש"י)

מדובר בהונאת דברים, שאסור לומר לגר שבא מגרים, כי גם אנחנו היינו גרים בארץ מצרים. "מום שבך אל תאמר לחברך".

18. מהי מצוות פריקה המוזכרת במילים "עזוב תעזוב עימו"? (כ"ג, ה' רש"י ומעם לועז)

שם תראה את חמור שונאך רובץ תחת המשא הכבד שעליו, אל תתעלם ממנו, הנח שנאתך בצד ועזור לו לפרוק את משאו.

19. מה הטעם במצוות השמיטה? (כ"ג, י' - י"א מעם לועז)

הטעם למצווה זו כדי להכיר שה' הוא פטרונו של עולם, ואפילו שלאדם יש הרבה שדות וכרמים הוא אינו שולט בהם.

20. כמה פעמים מוזכר בתורה הפסוק: "לא תבשל גדי בחלב אימו", היכן ומדוע? (כ"ג, י"ט מעם לועז)

שלוש פעמים: בפרשתנו, בפרשת "כי תשא" ובפרשת "ראה". אזהרה ראשונה - איסור אכילת בשר בחלב. אזהרה שנייה - איסור בישול בשר בחלב. אזהרה שלישית - איסור הנאה מתבשיל של בשר בחלב.

הלימוד בעלון מוקדש

במזל טוב לאלישע אליהו ולר' נ"י בהיכנסו לגיל מצוות

לרפואתם השלמה והמהירה של אלרועי בן אורטל,

נעם אלעד דרור בן אביטה יוכבד רבקה נ"י

לעילוי נשמתם של יצחק בן מאיר ז"ל, יצחק בן וירג'ניה בן יהושע (פייג) ז"ל